

AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

KUT'ÜL AMARE ZAFERİ - 26.05.2023

Deniz ÜNVER

Blog No: 28
26.05.2023

Deniz ÜNVER

Bağımsız Araştırmacı

29 Nisan Cumartesi günü Irakın başkenti Bağdatın güneyindeki Vasıt (Kut) Vilayetinde bulunan Türk Şehitliğinde Kutül Amare Zaferinin 107. yıldönümü vesilesiyle bir tören düzenlenmiştir**[1]**. Törene katılan Türkiyenin Bağdat Büyükelçisi, Bu zafer, Çanakkale Zaferinden sonra ordularımızın İngiliz saldırılarını önce püskürttüğü, sonra İngiliz Birliklerini abluka altına alıp etkisiz hâle getirdiği ve esir aldığı parlak bir zaferdir**[2]** demiştir.

Kutül Amare Zaferini ve etkilerini anlayabilmek için bu zafere giden tarihi süreci bilmek önem arz etmektedir. Birinci Dünya Savaşının başlamasını takiben, Eylül 1914ten itibaren İngilizler, Osmanlı Devleti ile savaşa girme ihtimaline karşı Irakı işgal etme hazırlıklarına başlamıştır**[3]**. Irakın Hindistan yolu üzerinde olması dolayısıyla emniyet altına alınması İngilizler için önem taşımaktaydı. Bunun yanı sıra, Irak, İngilizler için Ortadoğu enerji kaynaklarına yakınlığı sebebiyle de ilgi odağı hâline gelmişti.

Ancak Çanakkale yenilgisi ile İngilizler itibar kaybetmiştir**[4]**. Britanya İmparatorluğu, Bağdatı ele geçirip askeri bir zafer sağlayarak bu itibar kaybını unutturmak istemiştir**[5]**. Bu sebeple General Townshend Türk birliklerinin imha edilmesi ve Kutun işgal edilmesi talimatını Hindistan Karargâhından 23 Ağustos 1915te almıştır**[6]**. Bu bağlamda General Townshende, İngiliz siyasi subayı Sir Percy Cox tarafından Bağdata girmenin siyasi olarak önem arz ettiği ve neredeyse İstanbulu işgal etmek kadar etki yaratacağı belirtilmiştir**[7]**.

Bu telkinden de anlaşılacağı üzere Bağdatı işgal etmek Britanya İmparatorluğu için büyük önem arz etmekteydi.

İngilizlerin bu niyetleri karşısında Miralay Nurettin Bey (Sakallı Nurettin Paşa) Kutun güneyinde bulunan Essin bölgesinde savunma pozisyonu almıştı**[8]**. İngiliz Birlikleri 12 Eylül 1915de Essinin güneyinde bulunan Ali Garbiye saldırmışlardı ve muharebeyi kazanmışlardır. Türk birlikleri ağır kayıplar vermişler ve bunun sonucunda 28 Eylülde geri çekilmek zorunda kalmışlardır. İlerlemesine devam eden İngiliz kuvvetleri 29 Eylülde Kutu işgal etmişlerdir**[9]**. Böylece, Kutun işgali ile çok büyük bir alan İngiliz hâkimiyeti altına girmiştir. Basra Vilayetinin hemen hemen tamamı ve suyolları İngiliz kontrolüne geçmiştir **[10]**.

Bağdata doğru ilerlemesini sürdürmek isteyen General Townshend, aldığı emir doğrultusunda 22 Kasımda Bağdata yakın bir konumda bulunan Selman-ı Paktaki Türk birliklerine saldırmıştır. Ancak, Türk kuvvetleri Selman-ı Pakta İngiliz askerlerini yenilgiye uğratmıştır. Türk birliklerinin başarısı üzerine General Townshend ve birlikleri 25 Kasım günü Kut Kasabasına sığınmak zorunda kalmıştır**[11]**. Britanya İmparatorluğu böylece Selman-ı Pakta muharip kuvvetlerinin yarısını yitirmiştir**[12]**.

Yeni kurulan Osmanlı Altıncı Ordusunun komutanlığına atanan Mareşal Von der Goltzun emriyle Irak ve havalisi komutanı Miralay Nurettin Beyin kuvvetleri 27 Aralık 1915te Kut Kasabasını kuşatmışlardır. Karşı taarruza geçen General Townshend komutasındaki İngiliz kuvvetleri Kutu kurtarmak için Tigris Kolordusu ile Türk askerlerine saldırmıştır**[13]**. Bu çerçevede Türk birlikleri 4 Ocak 1916 günü yer alan Şeyh Saad Muharebesini ağır kayıplar vererek kaybetmişlerdir**[14]**. Bu durum üzerine Miralay Nurettin Bey görevden alınmış ve yerine 6 Ocak 1916da Enver Paşanın kendisinden iki yaş küçük amcası Halil Paşa atanmıştır.

Ancak, bu esnada İngiliz kuvvetlerinin kayıpları da fazladır. İngiliz kuvvetleri 5000 kadar asker kaybetmişlerdi**[15]**. Nitekim, Vadi, Felahiye ve Sabis Muharebelerinde İngiliz kayıpları daha da artmıştır. 21 Ocak 1916daki Hannah Savaşında İngiltere 2700 asker daha kaybetmiş ve İngiliz kuvvetleri geri püskürtülmüştür**[16]**.

Bu esnada Kutta bulunan İngiliz askerlerinin durumu da çok kötüydü. Bunun sebebi yaygın salgın hastalıklar ve gıda yetersizliğiydi. İaşe sıkıntısına yönelik olarak atların ve katırların kesilmesi gibi önlemler alınmış olsa da bir çözüm sağlanamamıştır. Yenilgiye doğru her gün en az 20 asker açlıktan ve hastalıktan ölüyordu**[17]**. General Townshendin Türk kuşatmasından kurtulmak için görüşmelere başlamaktan başka çaresi kalmamıştı. Bu amaçla General Townshend, Halil Paşaya 1 milyon İngiliz sterlini vermeyi teklif etmiş ve bunun karşılığında da ordusuyla birlikte Hindistana gitmesine izin verilmesini talep etmiştir **[18]**. General Townshendin bu teklifi Türk tarafınca reddedilmiştir. Sonunda, 29 Nisan 1916da başka çaresi kalmayan General Townshend ve emrindeki askerler teslim olmuşlardır. Bu teslimiyetin ardından 5 general ve 272si İngiliz ve 204ü Hintli olmak üzere 476 subay esir alınmıştır**[19]**. Ayrıca, 2.592 İngiliz ve 6.988 Hintli olmak üzere 9580 muharip er ve 1306 yaralı asker esir düşmüşlerdir**[20]**.

Osmanlı Ordusu bu esirlere karşı insancıl davranmıştır. Halil Paşa esir edilen General

Townshendin kılıcını kendisine iade etmiştir**[21]**. Böylece, Halil Paşa Townshende karşı insancıl bir tutum izlemiş ve kendisinin askerlik onurunu koruma niyetini açık bir şekilde göstermiştir**[22]**. Bunun yanı sıra esir düşmüş askerlere Kızılay aracılığıyla yardımlar yapılmıştır**[23]** ve nihayetinde İngiliz esirler 2 Mayıs 1916da ülkelerine iade edilmiştir**[24]**.

Kutül Amarede kazanılan bu büyük zaferi takiben başarılarından ötürü Halil Paşaya altın İmtiyaz Madalyası verilmiştir**[25]**. Emrindeki birliklerden Birinci Piyade Alayı ise altın ve gümüş İmtiyaz Madalyaları ile ödüllendirilmiştir**[26]**. Halil Paşa Cumhuriyet kurulduktan sonra ise Soyadı Kanunu ile kazandığı bu zafere ithafen Halil Paşa Kut soyadını almıştır.

İngiliz kuvvetlerinin Kutül Amarede aldığı ağır yenilgi Britanya İmparatorluğu için tam bir hayal kırıklığı olmuş ve geniş yankı yapmıştır. Türklerin bu zaferinden sonra Britanya halkı ve politikacıları orduya karşı duydukları tepkiyi gizlememişlerdir. Kutül Amare Zaferi sadece Britanya basınında değil, diğer Batılı ülkelerin medya organlarında da yankılanmıştır. Örneğin, Almanyanın *Vossiche Zeitung* gazetesi Kutül Amareyi Britanya İmparatorluğunun aldığı en acı verici askeri darbe olarak nitelendirmiştir**[27]**. Kutül Amare, hâlâ İngilizler için Britanya askeri tarihinin en ağır yenilgisi olarak anılmaktadır. Öyle ki, İngiliz Tarihçi James Morris Kutun kaybedilmesini Britanya askeri tarihindeki en haysiyet kırıcı yenilgi olarak tanımlamıştır**[28]**.

Sonuç olarak Kutül Amare Zaferi, Türk tarihinde önemli bir yere sahiptir. 1916 yılından itibaren tarih ders kitaplarında yerini almış ve Bayram olarak kutlanmıştır. Bu zafer, Çanakkale Zaferinin ardından Birinci Dünya Savaşında Türk tarafının kazandığı en büyük başarı olarak kabul edilmektedir.

**Resim:* https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-tarihinin-buyuk-zaferi-kutul-amare/2223000

[1] Ali Makram Ghareeb, Kut'ül Amare Zaferi'nin 107. yılında şehitler Kut'ta törenle anıldı, *Anadolu Ajansı*, Nisan 29, 2023, https://www.aa.com.tr/tr/dunya/kutul-amare-zaferinin-107-yilinda-sehitler-kutta-torenle-anildi/2884834

[2] *A.g.e*

[3] İsmet, Üzen İki Kuşatma, İki Komutan: Plevne (1877) VE Kutül -Amare (1915-1916), Gazi Osman Paşa Ve Tümgeneral C VF Townshend." *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi* 15 (2014): 1-27.

[4] Küçükvatan, Mahir. "İngiliz Basınında Osmanlının Kutül-Amare Zaferi." *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 13.26 (2013), s. 58.

[5] *A.g.e*, 58.

[6] *A.g.e*, 59.

[7] *A.g.e*, 59.

[8] *A.g.e*, 59.

[9] *A.g.e*, 59.

[10] *A.g.e*, 59.

[11] *A.g.e*, 62.

[12] *A.g.e,* 59.

[13] Serdar Açıl, Türk Tarihinin Büyük Zaferi: Kutül Amare, *Anadolu Ajansı*, Nisan 28, 2023, https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/turk-tarihinin-buyuk-zaferi-kutul-amare/2223000

[14] *A.g.e*

[15] Küçükvatan, Mahir. "İngiliz Basınında Osmanlının Kutül-Amare Zaferi." *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 13.26 (2013), s. 65.

[16] Serdar Açıl, Türk Tarihinin Büyük Zaferi: Kutül Amare, *Anadolu Ajansı*.

[17] Küçükvatan, Mahir. "İngiliz Basınında Osmanlının Kutül-Amare Zaferi." *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 13.26 (2013), s. 77.

[18] Serdar Açıl, Türk Tarihinin Büyük Zaferi: Kutül Amare, *Anadolu Ajansı*.

[19] Şükrü Kanatlı, Irak Muharebelerinde 3ncü Piyade Alayı Hatıraları, *Genelkurmay ATASE Yayınları*, Ankara 2006, s.27.

[20] *A.g.e.*

[21] Demir, Enes. "Kutül Amârede Esir Alınan İngiliz Birlikleri ve Esirlerin Durumları." *Kûtül-Amâre Zaferinin 100. Yılı Münasebetiyle I. Dünya Savaşı'nda Irak Cephesi* (2016): s. 133.

[22] *A.g.e*, 133.

[23] *A.g.e*, 134.

[24] *A.g.e*, 136.

[25] Küçükvatan, Mahir. "İngiliz Basınında Osmanlının Kutül-Amare Zaferi." *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi* 13.26 (2013), s. 79.

[26] *A.g.e*, 79.

[27] *A.g.e*, 80.

[28] Serdar Açıl, Türk Tarihinin Büyük Zaferi: Kutül Amare, *Anadolu Ajansı.*

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: ÜNVER, Deniz. 2026. "KUT'ÜL AMARE ZAFERİ - 26.05.2023." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2023 / 28. Mayıs 26. Erişim Kasım 01, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/Blog/KUT-UL-AMARE-ZAFERI-26-05-2023

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır